Kristeligt Dagblad Lørdag 25. februar 2011
Denne side er redigeret af Poul Nielsen

Menneskebarnet overlever på nærhed

Alt efter tidernes omskiftelige opdragelsesidealer bombarderes forældre med bedrevidende råd om, hvad børn i virkeligheden har brug for. I stedet burde nutidens forældre lytte til børnenes tusindårige evolutionshistorie, mener læge, forsker og forfatter Herbert Renz-Polster

AF MATHIAS IRMINGER SONNE
SKRIVER FRA TYSKLAND
familieliv@k.dk

"Kvæget er opdrættet i omgivelser, der passer til artens naturlige behov".

Denne baf-etikettetekst er fiktiv, men den svarer fint til ånd og indhold i den økologiske bølge, der har sat spørgsmålstegn ved de sidste årtiers industrielle opdrætning af dyr til menneskefoder. Men hvornår kommer det så vidt, at vi i vores opdragelsesideal- er også begyndt at tage menneskebørns natur og evolutionære arvegods alvorligt? Det spørgsmål stiller Herbert Renz-Polster, tysk børnelæge og evolutionsforsker, i sin nye bog "Menschenkinder" – menneskebørn.

"Vi ignorerer desværre en lang række biologiske facts, der ellers ligger lige for. Med evolutionsbegrebet tænker vi for det meste på dyr. Men med menneskebørn er der jo heller ikke tale om en vilkårlig udvikling i evolutionen, men om en proces, der kan give os en lang række fingerpeg om, hvordan man med succes går fra at være et udsat menneskebarn til at være en overlevelsesdygtig voksen," siger han til Kristeligt Dagblad.

At forældre i stadig højere grad søger råd og støtte i litteratur om børneopdragelse, skyldes ikke bare det øgede spillerum til at indrette sit liv – og opdrage sine børn – som man vil. Det skyldes ligeledes den omfattende angstindustri, der først sætter spørgsmålstegn ved forældrenes opdragelsesmæssige formåen, for derefter at udbasunere nye koncepter for den perfekte opdragelse. Derfor er det på allerhøjeste tid at få stoppet de spekulative opdragelsesteorier og deres udbytning af forældres usikkerhed og følelsesliv, mener Herbert Renz-Polster.

"Et interessant eksempel er forældres angst for at 'forkæle' deres børn og skabe små bustyranner, hvis de giver dem for meget nærhed og fysisk kontakt, eller hvis de ikke fra en meget tidlig alder for eksempel lærer at falde i søvn alene. Men for meget nærhed er noget vrøvl," lyder det fra børnelægen, der sideløbende med sin lægepraksis forsker i blandt andet folkesundhed og evolutionshistorie ved Heidelberg Universitet.

"Fra et evolutionært synspunkt har nærhed altid været en forudsætning for overlevelse. Menneskebørn er ekstremt udsatte og kan groft sagt ikke overleve en halv time uden voksen beskyttelse. I den behavioristiske skole har man hævdet, at barnet har følt sig bekræftet og belønnet for sin gråd, når det blev trøstet og fik nærhed, mens det græd. Jeg ser det omvendt. At lægge fysisk afstand eller at have som mål, at babyen skal falde i søvn alene, er mod barnets biologiske trang og drift, siger Herbert Renz-Polster.

Et andet klassisk debatemne blandt småbørnsforældre er spørgsmålet om regelmæssighed ved måltider. Hvor farste rammer skal børnene have? Og skal de tvinges til trods alt spise bare lidt, når de længe intet har spist og ikke viser tegn på sult? I Herbert Renz-Polsters øjne er det en alt for abstrakt diskussion, der overskygger det essentielle problem.

"Problemet opstår, når vi ikke har en vellykket intuitiv udveksling med barnet. Dermed opstår der en ond cirkel, hvor barnet bliver stresset og reagerer stærkere. Hermed tror forældrene, at de skal sætte endnu klarere rammer, hvormed de atter forsømmer at lytte til barnet, som igen bliver mere stresset. Børns appetit svinger voldsomt, så måske skulle man bare tage det ovenfra og ned."

Debatten om grænser og rammer i børneopdragelse kalder Herbert Renz-Polster i den populært formidlede bog "Menneskebørn" for "direkte åndløs".

"Denne debat forudsætter, at børn er født ind i et kampforhold med voksne," siger han med et suk. "Børn skal præges og bøjes i så og så høj grad, ellers overtager de magten i huset. Det er efter min bedste vurdering en kulturel fejlslutning, der helt overser, at et gensidigt, socialt fungerende forhold til de voksne er – og i evolutionshistorien har været – en forudsætning for, at menneskebørn overhovedet kan trives. Så simpelt er det. Børn skal føle sig sikre på deres sociale omverden, før de begynder at udvikle sig, udvide deres interessezone og agere selvstændigt."

I Herbert Renz-Polsters evolutionsoptik foregår det udsatte menneskebarns livsnødvendige læring altid i sociale samspil og gensidige læringsprocesser.

"Derfor må vi prøve at forstå børnenes motiver i stedet for at foreskrive dem, hvad vi nu engang synes, de bør lære, og hvornår og hvordan de bør lære det," siger han og nævner endnu en af de moderne forældres skrækvisioner: angsten for ikke at stimulere deres børn nok.

"Denne angst er i mine øjne ved at genskabe en paternalistisk opdragelsesstil, hvor de små allerede i børnehaven udsættes for 'struktureret læring' og får alt for lidt plads til at eksperimentere selv og forstå verden på deres egne præmisser," siger Herbert Renz-Polster.

"Helt fra spædbørnsstadiet har børn en voldsom biologisk trang til at lege og lære, og fra det tredje leveår udvikler de som regel en voldsom social drift. Hvis de trives i disse forhold, så lærer de. Men hvis abstrakt læring og kognitiv udvikling sættes i centrum, så hæmmes deres empatiske og sociale evner, og de mister lysten til at lære."

I manges ører lyder evolutionsteoretikerens pædagogiske opsang som et ekko af en naiv 1970'er-pædagogik. Det forstår Herbert Renz-Polster godt.

"Der var en stor optimisme i 70'er-pædagogikken. 'Vi sender børnene ud at lege i skoven, så sætter den biologiske udviklingsmotor i barnemaven i gang, og så kommer læringen af sig selv'. Jeg bliver af og til sat i den bås, men evolutionsteoretisk betragtet mener jeg, vi skal holde fast i noget af dette. Verden har ændret sig, men vi må stadig spørge: Hvordan kan vi understøtte børnene i deres egen læring? Vi skal have dem ud af forældrenes spændetrøje, børn skal i mine øjne vokse ind i samfundet, endda vokse ud over deres forældre," lyder det fra lægen, der selv er far til fire.

Men hvis børn ikke tidligt lærer for eksempel fremmedsprog og matematik – hvad så med de stigende faglige krav, vi konfronteres med i uddannelses- og arbejdsverdenen?

"Jamen netop," siger Herbert Renz-Polster.

"Tiderne og kravene ændrer sig lynhurtigt, og vi må derfor fremme børns sociale kompetencer og deres kognitive udviklingsmuligheder, så de har rum til at udvikle sig. Man kan jo ikke bygge læring op, som man bygger en mur."

Tilbage står spørgsmålet, om vi virkelig skal tage evolutionshistorien så alvorligt i en verden, der er gennemsyret af menneskets kultur.

"En del af vores natur er jo, at vi er kulturskabende. Jeg ser det ikke som en modsætning, men som et samspil, hvor vi konstant skaber nye betingelser for vores liv."

"Men rammebetingelserne ændrer sig ikke afgørende. Det er stadig samme grundindgredienser, vi taler om, den samme urtillid som basis for læring."

TEGNING: PETER M. JENSEN

HERBERT RENZ-POLSTER

▶ Født 1960. Praktiserende børnelæge, far til fire og forsker ved Institut für Public Health ved Heidelberg universitet. Renz-Polster har skrevet lærebøger for medicinstuderende samt de populært formidlede bøger "Kinder verstehen", Kösel Verlag 2009, og "Menschenkinder – Plädoyer für eine Artgerechte Erziehung", Kösel Verlag 2011.

Giv det nye Kristeligt Dagblad gratis i 4 uger til familie og venner, og få den flotte bog om Dronningen som tak for hjælpen.

Vi ønsker, at så mange som muligt får mulighed for at fordybe sig i det nye Kristeligt Dagblad.
Det er baggrunden for, at du nu kan forære avisen gratis i 4 uger til familie, venner og kolleger. Efter de fire uger stopper vi leveringen automatisk, så du forpligter ikke modtagerne til noget.

Som tak for hjælpen sender vi dig Jens Andersens anmelderroste bog "M – 40 år på tronen" helt gratis. Glæd dig til en stor læseoplevelse.

Klik ind på www.k.dk/navne eller udfyld og send navnelisten retur til os i en konvolut. På forhånd tak.

Fire årtiers danmarkshistorie med Dronningen som centrum.

★★★★ *Berlingske*

★★★★ *Jyllands-Posten*

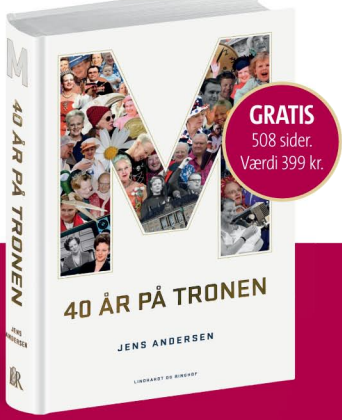

Få bogen om dronning Margrethe
HELT GRATIS

Jeg vil gerne give følgende personer Kristeligt Dagblad i 4 uger – helt gratis. Skriv MINDST TRE NAVNE med adresser m.m.
Som tak for hjælpen får jeg tilsendt Jens Andersens anmelderroste bog om dronning Margrethe helt gratis

Navn	Adresse	Postnr./by	Telefon – skal udfyldes
			Skal udfyldes:
			Skal udfyldes:
			Skal udfyldes:
			Skal udfyldes:
			Skal udfyldes:

Husk mindst tre navne for at modtage en gave. Denne navneliste er indsendt af:

Navn: Adresse:

Postnr./by: Telefon:

Vælg selv, hvordan du vil svare:

Internet Udfyld din "navneliste" direkte på **www.k.dk/navne**

Brev Indsend kuponen i en konvolut til:
Kristeligt Dagblad
Vimmelskaftet 47
1161 København K
Mærk kuverten "4 uger gratis"

Husk at give besked til dem, som du forærer avisen, så de ved, at de modtager Kristeligt Dagblad 4 uger gratis.

Tilbuddet om at modtage avisen 4 uger gratis gælder husstande, der ikke har modtaget Kristeligt Dagblad de seneste 12 måneder, og som ikke har modtaget avisen som gratis prøveabonnement mere end 2 gange og efterfølgende ikke har fortsat med et betalt abonnement. Maks. 1 boggave pr. abonnent.